

УДК 658.003;62-50

Лещенко О. В.
аспірант

Харківський національний університет радіоелектроніки

ПОКАЗНИК І КРИТЕРІЙ СИСТЕМИ АДАПТИВНОГО ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

У статті описані вимоги до показника та критерію ефективності управління системи адаптивного оперативного управління конкурентоспроможністю підприємства. Введений інтегральний показник дозволяє пов'язати приватні показники конкурентоспроможності зі стратегічним позиціонуванням підприємства на споживчому ринку, основними фінансовими і маркетинговими показниками. Критерій ефективності визначає в комплексі нормовану величину інтегрального показника конкурентоспроможності підприємства з урахуванням операційної ефективності, стратегічного позиціонування підприємства на ринку (сегменті ринку) і конкурентоспроможності виробленого підприємством товару.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства; адаптивне управління; оперативне управління; конкурентний потенціал; стратегічне позиціонування; показник ефективності; критерій ефективності.

Лещенко Е.В. ПОКАЗАТЕЛЬ И КРИТЕРИЙ СИСТЕМЫ АДАПТИВНОГО ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье описаны требования к показателю и критерию эффективности управления системы адаптивного оперативного управления конкурентоспособностью предприятия. Введенный интегральный показатель позволяет связать частные показатели конкурентоспособности со стратегическим позиционированием предприятия на потребительском рынке, основными финансовыми и маркетинговыми показателями. Критерий эффективности определяет в комплексе нормированную величину интегрального показателя конкурентоспособности предприятия с учетом операционной эффективности, стратегического позиционирования предприятия на рынке (сегменте рынка) и конкурентоспособности производимого предприятием продукта.

Ключевые слова: конкурентоспособность предприятия; адаптивное управление; оперативное управление; конкурентный потенциал; стратегическое позиционирование; показатель эффективности; критерий эффективности.

Leshchenko O.V. INDICATOR AND CRITERION FOR THE SYSTEM OF ADAPTIVE OPERATIONAL MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE COMPETITIVENESS

The article describes the requirements to the indicator and the criteria of management's efficiency of the system of adaptive operational management of the enterprise competitiveness. To provide support and guarantees high competitiveness of the company (EC), product competitiveness, competitive potential and strategic positioning on the market must be interconnected. Thus, one of the main requirements of this mutual coordination is a quantitative view of main factors of enterprise competitiveness in the EC indicator. The large number of internal and external factors affecting the process of evaluation and decision making of enterprise competitiveness management requires the use of private set of indicators and (or) a common – integral indicator to evaluate the effectiveness of the system. For the organization of computerized adaptive operational management of EC the coefficient evaluation methods are the most suitable, since they do not require implementing time-consuming. Introduced integral indicator allows associating private competitiveness indicators with the strategic positioning of the company in the consumer market, the main financial and marketing indicators. The efficiency criterion determines in complex the rated value of the integral indicator of enterprise competitiveness taking into account the operational effectiveness, strategic positioning of the enterprise in the market (market segment) and the competitiveness of the produced product. Thus, depending on the purpose of the system and examined conditions of its use, the private indicator can be dominant and integral generalizing the system as a whole.

Keywords: enterprise competitiveness; adaptive management; operational management; competitive potential; strategic positioning; efficiency indicator; efficiency criterion.

Вступ. Для забезпечення і гарантії підтримки високої конкурентоспроможності підприємства (КСП), конкурентоспроможність товару, конкурентний потенціал і стратегічне позиціонування підприємства на ринку повинні бути взаємопов'язані. При цьому, одним з основних вимог до цієї взаємної ув'язки, є кількісне відображення обліку основних чинників конкурентоспроможності підприємства в самому показнику КСП [1; 3; 4; 10]. Метою створення системи адаптивного оперативного управління КСП є забезпечення КСП на оперативно-тактичному рівні, на основі розробки механізму комплексної оцінки прийнятих рішень з точки зору їх впливу на ефективність управління підприємством.

Основні результати. Наявність великої кількості зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на процес оцінки і прийняття рішень з управління конкурентоспроможністю підприємства, вимагає використання для оцінки ефективності системи сукупності приватних показників і (або) одного спільного – інтегрального показника. При цьому, в залежності від цільового призначення системи і розглянутих умов її застосування, той чи інший приват-

ний показник може бути домінуючим, а інтегральний – узагальнюючим по системі в цілому [9; 10].

Для організації адаптивного оперативного управління КСП найбільш підходять коефіцієнтні методи оцінки, так як вони не вимагають для реалізації великих витрат часу [5; 8].

Показник конкурентоспроможності підприємства на базі методу оцінки коефіцієнта стратегічного позиціонування (K_c) визначається шляхом оцінки коефіцієнта операційної ефективності KR і власне стратегічного позиціонування KI підприємства.

Показники маркетингової діяльності підприємства, зокрема, якість і ціна, передпродажна і після продажна підготовки, реклама і просування товару на ринок визначаються коефіцієнтним методом оцінки конкурентоспроможності продукції підприємства $KMTK$ (коефіцієнт маркетингового тестування конкурентоспроможності i -го продукту). Якщо ці методи об'єднати в методику оцінки КСП, то можна, на наш погляд, отримати синергетичний ефект.

У підсумку інтегральний показник конкурентоспроможності підприємства буде включати опе-

раційну ефективність і стратегічне позиціонування підприємства на споживчому ринку, конкурентоспроможність товару, частково фінансовий стан підприємства, процеси виробництва і управління (рентабельність виробництва, ефективність управління тощо).

Позначимо KY – інтегральний показник конкурентоспроможності підприємства; K_{sp} , K_m – приватні показники конкурентоспроможності стратегічного позиціонування підприємства і його продукції на споживчому ринку за m -му ($m=1, \dots, M$) товару (продукту), що випускається підприємством. Тоді, після знаходження середньоарифметичного по номенклатурі товарів, що випускаються підприємством, можна визначити його рівнем:

$$KY = \frac{1}{KN} \times \frac{\sum_{m=1}^M (K_m + K_{spm})}{M}, \quad (1)$$

де K_m – приватний показник конкурентоспроможності m -го товару, виробленого підприємством;

K_{spm} – приватний показник стратегічного позиціонування підприємства на споживчому ринку по m -му товару;

KN – коефіцієнт, що нормує;

M – номенклатура товарів, що випускаються підприємством.

Введений показник KY дозволяє пов'язати приватні показники конкурентоспроможності зі стратегічним позиціонуванням підприємства на споживчому ринку, видам товарів, що випускаються, основними фінансовими і маркетинговими показниками в одному. При цьому забезпечується облік основних чинників, що визначають оперативну конкурентоспроможність підприємства в умовах ринку: кількість і якість товару, що випускається; розміри прибутку підприємства; продуктивність і величина оплати праці; займана підприємством частка ринку (сегмент ринку) по випускається товару; рівень його передпродажної підготовки і реклами [2].

Якість функціонування складних систем управління зазвичай оцінюється за допомогою показників ефективності.

Під показником ефективності складної системи управління розуміють таку числову характеристику, яка оцінює ступінь пристосованості системи до виконання поставлених перед нею завдань [4; 9].

У нашому випадку завданням системи адаптивного управління КСП є утримання конкурентоспроможності підприємства на ринку протягом заданого часу, на заданому рівні (вище КСП конкурента).

Тоді критерієм ефективності адаптивного оперативного управління КСП може бути відповідна величина показника Y :

$$Y \equiv T \rightarrow KY = \frac{1}{KN} \times \left(\frac{\sum_{m=1}^M (K_m + K_{spm})}{M} \geq KK_Y \right), \quad (2)$$

де KK_Y – ефективність управління КСП конкурента;

Тут символ відношення $\equiv T$ –true (вираз істинний), $\equiv F$ –false (вираз помилковий).

При цьому, узагальненим показником управління підприємством протягом циклу можна вважати якісні значення критерію ефективності управління КСП ($Y \equiv T$ – true або $Y \equiv F$ –false).

Введений критерій ефективності адаптивного оперативного управління (КЕ АОУ) КСП буде визначати в комплексі нормовану величину інтегрального

показника конкурентоспроможності підприємства з урахуванням операційної ефективності, стратегічного позиціонування підприємства на ринку (сегменті ринку) і конкурентоспроможності виробленого підприємством товару.

В цілому, в показнику KY і критерії КЕ АОУ конкурентоспроможністю підприємства (Y), при оцінці враховуються:

Товар і його якість:

– кількість товару в заданих одиницях;

– продажну ціну товару;

– якість товару (послуги) в умовних одиницях.

Фінанси підприємства:

– операційна ефективність;

– розміри прибутку підприємства за заданий період;

– витрати на виробництво і реалізацію продукції;

Маркетинг:

– частка ринку, яку займає підприємством;

– реклама;

– передпродажне і після продажне обслуговування товару;

– просування товару на ринок.

Управління:

– ефективність адаптивного оперативного управління конкурентоспроможністю підприємства.

Ці фактори, за винятком факторів виробництва, визначають класичну конкурентоспроможність підприємства. Фактори виробничого потенціалу не можуть змінюватися протягом оперативного і навіть тактичного циклів управління. Для їх зміни на практиці потрібні стратегічні інтервали управління. Тому при роботі підприємства на ринку керованими в реальному часі можуть бути тільки фактори виробничо-фінансового ресурсу підприємства (ВФРП) оперативного управління.

Висновки. Таким чином, розроблено показник конкурентоспроможності підприємства KY і критерій ефективності адаптивного оперативного управління конкурентоспроможністю підприємства (Y). Значення Y дозволить оперативно оцінити і утримувати на заданому рівні конкурентоспроможність підприємства (в разі необхідності), за рахунок зміни факторів ВФРП оперативного управління [6; 7; 9].

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Белоусов И. И. Управление конкурентоспособностью промышленного предприятия [текст]: дис. ...канд. эк. наук / И. И. Белоусов. – М., 2007. – 176 с.
2. Бобир Є. І. Причинно-наслідкові діаграми для організації адаптивного оперативного управління конкурентоспроможністю підприємства / Є. І. Бобир, О. В. Лещенко, Ю. В. Мартинова, Н. Л. Нятіна // Проблеми інформаційних технологій. – Херсон: Херсонський національний технічний університет. – № 01(015), 2014. – С. 186-192.
3. Воронов А. А. Конкуренция в XXI веке / А.А. Воронов. // Маркетинг. – 2001. – № 5. – С. 16-25.
4. Кобелев Н. Б. Основы имитационного моделирования сложных экономических систем / Н. Б. Кобелев. – М.: Дело, 2003. – 336 с.
5. Лещенко О. В. Методи оцінювання конкурентоспроможності підприємства для організації автоматизованого управління / О. В. Лещенко, І. Є. Лещенко // Вісник Херсонського національного технічного університету. – Херсон, 2011. – вип. 2(41). – С. 73-77.
6. Лещенко О. В. Методика вибору факторів для побудови моделі оцінки конкурентоспроможності підприємства / Є. І. Бобир, Н. І. Данько, О. В. Лещенко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць, Інститут банківської справи університету банківської справи НБУ. – Х.: вид. ИБД УБС НБУ. – Вип. 2(11) – 2011. – С. 245-250.

7. Лещенко О. В. Модель системи управління конкурентоспроможністю підприємства / Л. М. Радванська, О. В. Лещенко // Проблеми інформаційних технологій. – Херсон: Херсонський національний технічний університет. – № 01(015), 2014. – С. 282-284.
8. Лещенко О. В. Моделювання системи управління конкурентоспроможністю підприємства методами інформаційних технологій / О. В. Лещенко, О. А. Довгаль // Експертні оцінки елементів навчального процесу: матеріали XII-ої міжнар. наук.-практич. конф. – Х.: Нар. укр. акад., 2010. – С. 27-29.
9. Лещенко О. В. Особливості моделювання системи оперативного управління конкурентоспроможністю підприємства / О. В. Лещенко // Експертні оцінки елементів навчального процесу: матеріали XVI-ої міжвузівської наук.-практич. конф. – Х.: Нар. укр. акад., 2014. – С. 45-47.
10. Метелев И. С. Конкурентоспособность субъекта предпринимательской деятельности: сущность, методы, факторы и критерии оценки / И. С. Метелев // Проблемы современной экономики. – 2011. – № 1. – С. 116-120.